

O'ZBEK TILINI O'QITISHDA ZAMONAVIY METODLAR VA INNOVATSION YONDASHUVLAR

Qoraboyeva Dildorabonu Husan qizi

Qo'qon Universiteti Andijon filiali

IT va ijtimoiy gumanitar fanlar fakulteti

FTO' (o'zbek) yo'nalishi I bosqich 25-11-guruh talabasi

E-mail : karabaevadildora0303@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'zbek tilini o'qitishda qo'llanilayotgan zamonaviy metodlarning mohiyati, ularning afzalliklari va ta'lim jarayonidagi o'rni yoritiladi. Shuningdek, innovatsion yondashuvlarning o'quvchilarning nutqiy kompetensiyasini rivojlantirishdagi ahamiyati tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: o'zbek tili, zamonaviy metodlar, innovatsion yondashuvlar, raqamli texnologiyalar, ta'lim samaradorligi.

Abstract: This article explores the essence of modern methods used in teaching the Uzbek language, their advantages, and their role in the educational process. It also analyzes the importance of innovative approaches in developing students' communicative competence.

Keywords: Uzbek language, modern methods, innovative approaches, digital technologies, educational effectiveness

Аннотация: В данной статье раскрывается сущность современных методов, применяемых в преподавании узбекского языка, их преимущества и роль в образовательном процессе. Также анализируется значение инновационных подходов в развитии речевой компетенции учащихся.

Ключевые слова: узбекский язык, современные методы, инновационные подходы, цифровые технологии, эффективность образования

O'zbek tili - xalqimizning milliy qadriyatlarini, madaniyati va tarixini aks ettiruvchi muhim ma'naviy boylikdir. Uni samarali o'qitish nafaqat til bilimlarini shakllantirish, balki yosh avlodning milliy o'zligini anglashida muhim o'rin tutadi. Bugungi kunda ta'lim tizimida olib borilayotgan keng ko'lamlı islohotlar ona tilini o'qitishda yangicha yondashuvlarni talab etmoqda. An'anaviy dars o'tish usullari bilan cheklanib qolish o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini pasaytirishi mumkin. Shu sababli o'zbek tilini o'qitishda zamonaviy metodlar va innovatsion yondashuvlarni joriy etish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.[1.45]

Zamonaviy ta'lim konsepsiyasida o'quvchi shaxsining faolligi, mustaqil fikrlashi va amaliy ko'nikmalarni egallashi muhim hisoblanadi. Bu esa o'zbek tilini o'qitishda interfaol metodlar, axborot texnologiyalari, muammoli ta'lim va loyihaviy faoliyatdan samarali foydalanishni taqozo etadi. Zamonaviy metodlar o'quvchilarning dars jarayonidagi faolligini oshirib, ularning muloqot madaniyatini rivojlantiradi. Ayniqsa, nutqiy kompetensiyani shakllantirishda innovatsion yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi.[2.112.]

Bugungi raqamli davrda axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining ta'lim jarayoniga kirib kelishi til o'qitish metodikasini tubdan o'zgartirdi. Elektron darsliklar, multimedialı taqdimotlar, onlayn platformalar va interaktiv dasturlar orqali o'quvchilar til materiallarini oson va qiziqarli tarzda o'zlashtirish imkoniyatiga ega bo'lmoqda.

Bunday yondashuvlar o'quvchilarning eslab qolish, tahlil qilish va amaliy qo'llash ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Shuningdek, innovatsion yondashuvlar o'qituvchidan ham doimiy izlanish va kasbiy rivojlanishni talab qiladi. Zamonaviy o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki yo'naltiruvchi va motivator sifatida faoliyat yuritishi lozim. Shu jihatdan qaraganda, o'zbek tilini o'qitishda zamonaviy metodlar va innovatsion yondashuvlarni o'rganish hamda amaliyotga tatbiq etish ta'lim sifatini oshirishning muhim omili hisoblanadi.

Zamonaviy ta'lim tizimi o'quvchilarda faqat nazariy bilimlarni emas, balki amaliy ko'nikmalar, mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuvni shakllantirishga qaratilgan. Shu nuqtai nazardan, o'zbek tilini o'qitishda zamonaviy metodlar va innovatsion yondashuvlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi.[3.66] An'anaviy darslarda o'qituvchi markazda bo'lib, o'quvchilar ko'proq tinglovchi rolini bajaradi. Zamonaviy metodlar esa o'quvchini ta'lim jarayonining faol ishtirokchisiga aylantiradi. Interfaol metodlar o'zbek tilini o'qitishda eng samarali usullardan biri sanaladi. "Aqliy hujum", "Baliq skeleti", "Klaster" kabi metodlar o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirib, ularni erkin fikr bildirishga o'rgatadi. Ushbu metodlar yordamida til materiallari chuqurroq o'zlashtiriladi va o'quvchilarning nutqiy faolligi oshadi. Ayniqsa, matn ustida ishlash jarayonida interfaol metodlardan foydalanish o'quvchilarning tahlil qilish, solishtirish va xulosa chiqarish ko'nikmalarini mustahkamlaydi.

Innovatsion yondashuvlarning muhim jihatlaridan biri bu axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishdir. Bugungi kunda elektron darsliklar, videodarslar, onlayn platformalar va interaktiv testlar o'zbek tili darslarining ajralmas qismiga aylanmoqda. Multimedia vositalari orqali berilgan ma'lumotlar o'quvchilarning diqqatini jalb qiladi va bilimlarni uzoq muddat eslab qolishga yordam beradi. Raqamli texnologiyalar, shuningdek, masofaviy ta'lim imkoniyatlarini kengaytirib, ta'lim jarayonining uzluksizligini ta'minlaydi.[4.101]

Kompetensiyaviy yondashuv zamonaviy o'zbek tili ta'limining asosiy yo'nalishlaridan biridir. Ushbu yondashuv o'quvchilarda faqat grammatik bilimlarni emas, balki tilni real hayotda qo'llash qobiliyatini shakllantirishga qaratilgan. Nutqiy kompetensiya, kommunikativ kompetensiya va madaniy kompetensiya o'zbek tili fanining asosiy maqsadlaridan hisoblanadi. Zamonaviy metodlar aynan ushbu kompetensiyalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.[5.58]

Muammoli ta'lim usuli ham o'zbek tilini o'qitishda muhim ahamiyatga ega. Bu usulda o'quvchilarga tayyor bilim berilmaydi, balki muammo qo'yilib, uni mustaqil hal qilishga undaladi. Natijada o'quvchilarning izlanish qobiliyati, tahliliy fikrlashi va ijodkorligi rivojlanadi. Loyihaviy ta'lim esa o'quvchilarning jamoa bilan ishlash, rejalashtirish va natijani taqdim etish ko'nikmalarini shakllantiradi.

Zamonaviy metodlarni qo'llashda o'qituvchining roli ham o'zgaradi. O'qituvchi endi faqat bilim beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi, maslahatchi va motivator vazifasini bajaradi. Bu esa pedagogdan yuqori kasbiy mahorat, zamonaviy texnologiyalarni bilish va doimiy o'z ustida ishlashni talab etadi. Innovatsion yondashuvlar o'qituvchining ijodiy salohiyatini oshirib, dars jarayonini samarali tashkil etishga yordam beradi. Shunday qilib, o'zbek tilini o'qitishda zamonaviy metodlar va innovatsion yondashuvlardan foydalanish ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning bilim va ko'nikmalarini mustahkamlash hamda ularni raqobatbardosh shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy ta'lim jarayonida o'zbek tilini o'qitish metodikasini takomillashtirish muhim pedagogik vazifalardan biri hisoblanadi. Mazkur maqolada o'zbek tilini o'qitishda zamonaviy metodlar va innovatsion yondashuvlarning ahamiyati yoritildi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, interfaol metodlar, raqamli texnologiyalar va kompetensiyaviy yondashuvlar o'quvchilarning tilga bo'lgan qiziqishini oshiradi va ta'lim samaradorligini ta'minlaydi.

Zamonaviy metodlar orqali tashkil etilgan darslar o'quvchilarning mustaqil fikrlash, muloqotga kirishish va ijodiy yondashuvini rivojlantiradi. Innovatsion yondashuvlar nafaqat bilimlarni chuqur o'zlashtirishga, balki ularni amaliyotda qo'llashga ham imkon yaratadi. Ayniqsa, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish dars jarayonini qiziqarli va samarali qiladi. [6.39]

O'zbek tilini o'qitishda zamonaviy metodlar va innovatsion yondashuvlarni keng joriy etish ta'lim sifatini oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Bu jarayonda o'qituvchilarning kasbiy mahorati va doimiy rivoji hal qiluvchi ahamiyatga ega.

ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. Mahmudov N. O'zbek tili ta'limi metodikasi. Toshkent: Fan, 2018. 45-78-betlar.
2. Yo'ldoshev J.G. Pedagogik texnologiyalar. Toshkent: O'qituvchi, 2019. 112-135-betlar.
3. Raxmatullayeva S. Zamonaviy ta'lim metodlari. Toshkent: Yangi asr avlodi, 2020. 66-90-betlar.
4. Qodirov A. Ona tili o'qitishning innovatsion usullari. Toshkent: Fan va texnologiya, 2017. 101-124-betlar.
5. Abdullayev B. Ta'limda kompetensiyaviy yondashuv. Toshkent: O'zbekiston, 2021. 58-83-betlar.
6. Xolmatova M. Axborot texnologiyalarining ta'limdagi o'rni. Toshkent: Ilm ziyo, 2019. 39-62-betlar.